

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Володимир ДУБІНСЬКИЙ

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)
(редакція від 25.03.2021 р. зі змінами від 26.08.2024 р.)
спеціальністю 016 Спеціальна освіта
спеціалізацією 016.02. Олігофренопедагогіка
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
мова навчання українська

2024-2025 навчальний рік

Укладачі програми: **О.І.Дмитрієва**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти; **Т.О.Докучина**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти; **В.Е.Левицький**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри логопедії та спеціальних методик; **Л.І.Лісова**, кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик; **І.П.Марціновська**, кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти; **С.А.Михальська**, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти; **О.В.Чопік**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.
Протокол № 13 від «26» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Світлана МИХАЛЬСЬКА

Розглянуто та схвалено радою з науково-методичної роботи і забезпечення якості вищої освіти факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Протокол № 9 від 26 серпня 2024 року

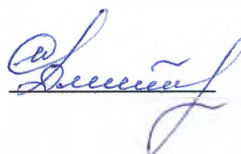
Голова ради з науково-методичної роботи і забезпечення якості вищої освіти факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи

Вадим ЛЕВИЦЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Оксана ДМІТРІЄВА

ВСТУП

Практика здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.02 Олігофренопедагогіка факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи є обов'язковим освітнім компонентом освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)», спрямована на закріплення теоретичних знань, умінь та навичок, отриманих здобувачами вищої освіти під час освітнього процесу, набуття і вдосконалення фахових компетентностей.

Практика організовується та проводиться відповідно до навчальних планів, Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України №93 від 08 квітня 1993 року (зі змінами, внесеними Міносвіти №351(0351281-94) від 20 грудня 1994 р.), Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція) (протокол №10 від 30 серпня 2021 року), Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) (протокол №6 від 27 червня 2024 року) та інших нормативно-правових актів у галузі освіти.

Метою практичної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є підготовка їх до професійної діяльності у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, оволодіння ними сучасними методами, формами організації навчання дітей з ООП, формування у здобувачів на основі отриманих у закладі вищої освіти знань професійних вмінь і навичок та фахових компетентностей для прийняття самостійних рішень під час виконання конкретних завдань в реальних умовах, виховання потреби систематичного поновлення своїх знань та творчого їх застосування у практичній діяльності

Відповідно до освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)» здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.02 Олігофренопедагогіка факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи проходять наступні види практик:

- 1) навчальна психолого-педагогічна практика;
- 2) виробнича педагогічна практика в закладах дошкільної та загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням на посаді асистента вчителя;
- 3) виробнича педагогічна практика в закладах дошкільної та загальної середньої освіти на посаді вчителя-логопеда;
- 4) виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти, навчально-реабілітаційних закладах на посаді вчителя-дефектолога.

1. НАВЧАЛЬНА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Мета практики – закріпити та узагальнити знання студентів про особливості навчання та виховання дітей з ООП та організацію освітнього процесу у спеціальних закладах освіти, зміст професійної діяльності фахівців спеціальної освіти; формувати вміння організовувати спілкування та корекційно-виховну діяльність з дітьми з ООП.

Завдання практики:

- ✓ навчити студентів застосовувати набуті теоретичні знання на практиці;
- ✓ виховувати у студентів професійний інтерес, формувати творче ставлення до професії корекційного педагога;
- ✓ формувати професійну мотивацію, необхідні якості особистості майбутніх фахівців спеціальної освіти;
- ✓ забезпечити набуття студентами практичних навичок організації корекційно-виховної роботи;
- ✓ розвивати навички спілкування з дітьми з особливими освітніми потребами, педагогічним колективом;
- ✓ формувати вміння здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до учнів з особливими освітніми потребами;
- ✓ навчити використовувати методи: спостереження, бесіда, вивчення та аналіз методичних матеріалів, шкільної документації;
- ✓ формувати вміння планувати діяльність (допомога педагогу у підготовці конспекту уроку та проведенні дидактичних, рухливих, сюжетно-рольових ігор, виховних заходів), виготовляти наочні посібники.

Базами проходження навчальної психолого-педагогічної практики є спеціальні заклади загальної середньої освіти.

Компетентності, які мають бути сформовані у здобувача вищої освіти під час проходження практики

Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (4, 8-10):

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність до міжособистісної взаємодії.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності (3, 7, 9, 11-13, 16):

- Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

- Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.
- Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.
- Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.
- Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.
- Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Терміни проходження практики: Навчальна психолого-педагогічна практика передбачає 3 кредити (90 год.), триває протягом 2 тижнів, завершується заліком.

Організація проведення практики: наказ про проведення практики готує методист з практики, організацію та контроль за проведенням практики здійснює керівник практики. Під час настановної конференції здобувачі вищої освіти одержують завдання практики, методичні рекомендації щодо її проходження. Протягом проходження практики здобувачі вищої освіти мають змогу одержувати консультації у керівника практики. Захист практики відбувається на підсумковій конференції.

Обов'язки здобувачів вищої освіти на практиці

- взяти участь у настановній конференції з питань організації практики у визначений деканатом факультету час;
- до початку практики отримати від керівника практики від кафедри направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення необхідних документів;
- до початку практики пройти в Університеті інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- своєчасно прибути на базу практики;
- якісно та в повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, індивідуальне завдання;
- ознайомитися та суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку на базі практики;
- своєчасно оформити звіт та захистити його в терміни, визначені Наказом.

Обов'язки керівника практики від кафедри

- спільно з методистом навчального відділу з організації практики на факультеті забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед направленням здобувачів вищої освіти на практику: інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності, правил поведінки, надає здобувачам необхідні документи;
- повідомляє здобувачів вищої освіти про форми звітності;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за базами практики;
- розробляє тематику індивідуальних завдань на практику та видає їх здобувачам вищої освіти до початку практики;
- узгоджує з керівником практики від бази практики індивідуальні завдання з урахуванням особливостей бази практики;
- до початку практики проводить зі здобувачами вищої освіти інструктаж з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформляє відповідні документи;
- бере участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових конференціях з питань практики;
- відстежує своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;
- контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів вищої освіти та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань, перевіряє робочу документацію;
- надає методичну допомогу студентам при підготовці до проведення занять, відвідує та оцінює залікові заходи, аналізує їх;
- проводить консультації щодо опрацювання зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує студентів про порядок подання звітів про практику та їх захисту;
- перевіряє звітну документацію здобувачів вищої освіти;
- приймає захист звітів здобувачів вищої освіти про практику в складі комісії, оцінює результати практики здобувачів вищої освіти, виставляє оцінки у залікові книжки;
- здає звіти студентів про практику на кафедру;
- готує звіт про проведення практики.

Обов'язки керівника практики від баз практики

- розподіляє здобувачів вищої освіти за робочими місцями відповідно до графіка проходження практики, забезпечує ефективність її проходження;
- забезпечує проведення інструктажу з охорони праці, протипожежної безпеки на базі практики та на робочому місці під час виконання конкретних

видів робіт; ознайомлює студентів з організацією робіт на конкретному робочому місці;

- забезпечує проходження практики здобувачами вищої освіти в структурних підрозділах підприємства, організації, установи;

- забезпечує і контролює дотримання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього розпорядку бази практики;

- створює необхідні умови для оволодіння здобувачами вищої освіти новою технікою, сучасними технологіями та методами організації праці, сприяє підбору матеріалу для виконання курсових та дипломних робіт;

- оцінює якість проходження практики здобувачами вищої освіти, складає на них характеристику з відображенням у них виконання програми практики, якості професійних знань та умінь.

Відповідно до укладених угод слідкує за виконанням обов'язків від бази практики, створює умови для роботи студентів.

Правила техніки безпеки

Здобувач вищої освіти виконує правила внутрішнього розпорядку закладу та правила техніки безпеки, з якими ознайомлюється на настановній конференції.

Зміст практики

Навчальна психолого-педагогічна практика проходить у формі самостійного виконання студентом визначених програмою загальних та заснованих на них індивідуальних завдань.

Загальні завдання

1. Участь у настановній конференції.
2. Знайомство із закладом освіти, дирекцією, фахівцями закладу освіти.
3. Складання індивідуального плану роботи, його узгодження з вчителем-дефектологом і методистом.
4. Вивчення документації, яку ведуть вчителі-дефектологи та вихователі.
5. Спостереження за діяльністю вчителя, вихователя з метою визначення стилю педагогічної діяльності.
6. Систематизоване спостереження за особливостями розвитку та поведінки учнів з ООП у навчально-виховній діяльності.
7. Проведення дидактичних, рольових, рухливих ігор та визначення їх корекційної цінності.
8. Участь у розробці та проведенні виховного заходу, аналіз корекційно-виховної спрямованості виховного заходу.
9. Вивчення та аналіз заходів, які проводить практичний (спеціальний) психолог з метою профорієнтаційної роботи з учнями.
10. Розробка та проведення бесіди з учнями з метою визначення професійних інтересів
11. Аналіз уроку та самопідготовки.
12. Ведення щоденника практики.
13. Захист практики, участь у підсумковій конференції.

Індивідуальні завдання

1. Підібрати методику для оцінки стану розвитку одного із психічних процесів, провести її учнями та сформулювати узагальнюючий висновок.
2. Проведення досліджень відповідно до тематики курсової роботи.

Перелік документів, які веде здобувач вищої освіти під час практики і подає на кафедру після завершення:

1. Щоденник практики.
2. Портфоліо у вигляді папки, що містить наступну документацію:
 - довідка про навчальний заклад, клас (зазначення загальної кількості дітей, розкладу (режиму) роботи начального закладу, класу.
 - копія шкільного плану виховної роботи;
 - приклад календарного плану виховної роботи на місяць;
 - приклад щоденного плану вихователя (на 1 день);
 - перелік документації вчителя та вихователя;
 - звіт спостереження за діяльністю вчителя, вихователя та визначення стилю педагогічної діяльності;
 - протокол спостереження за учнем під час навчальної та виховної роботи;
 - конспекти проведених ігор: 2 дидактичних, 2 сюжетно-рольові і 2 рухливі гри та аналіз їх корекційної цінності;
 - розроблений та проведений спільно з вихователем конспект виховного заходу, аналіз корекційно-виховної спрямованості виховного заходу;
 - перелік та аналіз заходів, які проводить практичний (спеціальний) психолог з метою профорієнтаційної роботи з учнями;
 - розроблена бесіда для визначення професійних інтересів учнів, аналіз її проведення – висновок;
 - аналіз уроку та самопідготовки;
3. Звіт студента про проходження практики.
4. Характеристика на студента-практиканта, яка обговорювалась на засіданні педагогічної ради школи, з оцінкою виконаної роботи і підписом директора або завуча школи / НРЦ / завірена печаткою школи.

Вимоги до звіту про практику

Звіт про проходження навчальної психолого-педагогічної практики має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань практики. Орієнтовна схема звіту має містити такі структурні елементи:

Схема звіту студента-практиканта

- I. Загальні відомості про проходження практики.
 1. Коротка характеристика закладу, класу, за яким закріплений студент.
 2. Відвідування уроків, самопідготовки, виховних заходів.
 3. Аналіз документації вчителя та вихователя.
 4. Спостереження за роботою вчителя, вихователя.
 5. Спостереження за учнями у навчально-виховній діяльності.

6. Виготовлення наочності, посібників.
 7. Розробка конспектів та проведених ігор.
 8. Розробка та проведення спільно із вихователем виховних заходів.
 9. Вивчення та аналіз заходів, які проводить практичний (спеціальний) психолог з метою профорієнтаційної роботи з учнями.
 10. Розробка та проведення бесіди з учнями з метою визначення професійних інтересів.
 11. Оволодіння уміннями та навичками проведення роботи.
- II. Висновки.
1. Що дала педагогічна практика студенту?
 2. Позитивне в організації та проведенні практики.
 3. Труднощі, що виникли під час проходження практики, шляхи їх подолання (пропозиції).

Критерії оцінювання результатів практики та визначення рівня сформованості компетентностей

Очікувані результати навчання (5, 8, 10, 16, 17):

ПРН 5 – Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН 8 – Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

ПРН 10 – Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

ПРН 16 – Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

ПРН 17 – Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

Загальна кількість балів, яку може отримати студент за проходження виробничої практики – **100**.

100-90 балів (рівень А). Студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. На захисті практики допустив незначні помилки під час відповіді на запитання, що не впливають на розуміння навчального матеріалу та вміння ним оперувати. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно». Рівень сформованості компетентностей високий.

89-82 бали (рівень В). Студент підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому вони мають незначні неточності, які не впливають на загальну структуру; є незначні недоліки при підготовці звіту; у відповідях на запитання на захисті практики спостерігаються часткове нерозуміння матеріалу, труднощі при оперуванні ним. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно». Рівень

сформованості компетентностей достатній.

81-75 балів (рівень C). Студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому є недоліки у звітній документації; у відповідях на запитання спостерігаються не достатнє розуміння матеріалу, труднощі оперування ним. Характеристика студента- практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно» або «добре». Рівень сформованості компетентностей високий.

74-67 балів (рівень D). Студент підготував усі необхідні матеріали практики. При оформленні звітної документації спостерігаються помилки, що впливають на правильність структури ігор, виховного заходу, недотримання методики проведення; у щоденнику недостатньо спостережень, висновків про проведену роботу з учнями; зміст звіту недостатньо аргументований; у відповідях на запитання відчувається недостатній рівень знань. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «добре». Рівень сформованості компетентностей середній.

67-60 балів (рівень E). Студент підготував усі необхідні матеріали практики, проте є суттєві зауваження щодо якості їхнього оформлення; спостерігаються помилки, які вказують на недостатнє усвідомлення завдань практики; щоденник, звіт та конспекти ігор, виховного заходу, протоколи спостережень оформлені неправильно; у відповідях на запитання спостерігаються помилки, що свідчать про значні прогалини у знаннях. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики має позитивну оцінку. Рівень сформованості компетентностей низький.

65 і менше балів (рівень F). Студент підготував частину матеріалів практики, при оформленні яких спостерігаються грубі помилки, які вказують на нерозуміння завдань практики, порушення методики проведення ігор, виховних занять, бесід та спостереження; неправильно оформлені щоденник, звіт; при відповіді на запитання допускаються грубі помилки, що свідчать про нерозуміння навчального матеріалу. Характеристика керівника від бази практики має позитивну оцінку, проте у ній є зауваження щодо проходження практики студентом. Рівень сформованості компетентностей дуже низький.

Порядок підбиття підсумків практики

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Форма звітності здобувача вищої освіти про проходження практики-письмовий звіт.

Письмовий звіт разом з іншими документами, що передбачені робочою програмою практики (щоденником, індивідуальним завданням, характеристикою та ін.), подаються на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, розділи з охорони праці та техніки безпеки, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо. Вимоги до оформлення звіту визначаються робочою програмою практики.

Щоденник є частиною звіту студента. Враховуючи специфіку проведення практики, кафедри можуть розробляти окрему форму щоденника. Звіт підписує здобувач вищої освіти, підписує та оцінює безпосередній керівник від бази практики, члени комісії з захисту звітів про проходження практики.

Звітні матеріали практики здобувачів вищої освіти (щоденник, звіт, характеристика, відгуки тощо) зберігаються на кафедрах впродовж трьох років.

Звіт з практики захищають здобувачі вищої освіти в комісії, призначеній завідувачем кафедри, факультетським керівником практики. До складу комісії входять керівники практики від кафедр Університету і, за можливості, від бази практики, а також викладачі дисциплін фахової підготовки.

Комісія оцінює результати практики здобувачів вищої освіти у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів вищої освіти на базах практики в останні дні її проходження або в Університеті впродовж двох тижнів навчальних занять після завершення практики.

Підбиття результатів практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених робочою програмою практики. За наслідками звіту та його обговорення студент одержує диференційований залік.

Оцінка за практику вноситься до відомості обліку успішності здобувача вищої освіти, залікової книжки/індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти за підписом голови комісії.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надано право на проходження практики повторно. Здобувач вищої освіти, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відраховується з Університету. Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав оцінку «не зараховано»/«незадовільно» за результатами захисту звіту з практики, відраховується з Університету за невиконання навчального плану.

Підсумки кожної практики обговорюють на засіданнях кафедри, а загальні підсумки практики - на вчених радах факультетів не менше одного разу впродовж навчального року.

Література

1. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка: підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. 2015. 312 с.

2. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2018.

3. Синьов В.М., Матвеева М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталості дитини : підручник. К. : Знання, 2008. 360 с.

4. Програма і методичні рекомендації волонтерської та педагогічної практики в спеціальних навчальних закладах / укладачі: С.П.Миронова, О.І.Дмитрієва, Н.І.Коваль, Т.О.Докучина. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. 2015. 39 с.

2. ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАННЯМ НА ПОСАДІ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ

Мета практики: формування компетентностей, необхідних для виконання функціональних обов'язків асистента вихователя і вчителя у закладах дошкільної та загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням.

Завдання практики:

1. Ознайомлення з документацією асистента вихователя (асистента вчителя). Зокрема, з річним планом роботи асистента, журналом обліку консультацій та просвітницьких заходів, журналом спостережень, графіком роботи асистента, щоденним планом роботи асистента, журналом обліку методичної роботи, списком дітей з ООП, яких супроводжує асистент тощо.

2. Розробка щоденних планів роботи асистента протягом періоду проходження практики.

3. Ведення журналу спостереження за дитиною з ООП протягом періоду перебування на практиці.

4. Систематичне відвідування занять (уроків), корекційно-розвиткових занять, виховних заходів, спостереження за організацією режимних моментів упродовж дня.

5. Розробка конспекту корекційно-розвиткового заняття з соціально-побутового орієнтування або розвитку мовлення.

6. Проведення корекційно-розвиткового заняття.

7. Аналіз ІПР дітей з ООП.

8. Розробка конспекту одного виховного заходу з метою включення дитини з ООП у колектив ровесників.

9. Ведення щоденника практики.

10. Захист практики, участь у підсумковій конференції.

Базами проходження виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної та загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням на посаді асистента вчителя здобувачів вищої освіти є заклади інклюзивної освіти, у яких навчаються діти з особливими освітніми потребами.

Компетентності, які мають бути сформовані у здобувача вищої освіти під час проходження практики

Відповідно до ОПП спеціальності:

Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується

комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (4, 8, 9, 10):

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність до міжособистісної взаємодії.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності (3, 6, 7, 12, 13, 14, 16):

- Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

- Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю, у різних типах закладів.

- Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

- Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

- Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

- Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Терміни проходження практики: виробнича педагогічна практика в закладах дошкільної та загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням на посаді асистента вчителя передбачає 6 кредитів (180 год.), триває протягом 4 тижнів, завершується диференційованим заліком.

Організація проведення практики: наказ про проведення практики готує методист з практики, організацію та контроль за проведенням практики здійснює керівник практики. Під час настановної конференції здобувачі вищої освіти одержують завдання практики, методичні рекомендації щодо її проходження. Протягом проходження практики здобувачі вищої освіти мають змогу одержувати консультації у керівника практики. Захист практики відбувається на підсумковій конференції.

Обов'язки здобувачів вищої освіти на практиці

1. Дотримуватися режиму закладу освіти та його вимог.
2. Брати активну участь у настановній та підсумковій конференціях.

3. Ознайомитися з роботою асистента вихователя інклюзивної групи (асистента вчителя інклюзивного класу), вчителя-дефектолога, вихователів (вчителів).

4. Спостерігати за діяльністю асистента вихователя інклюзивної групи (асистента вчителя інклюзивного класу), вчителя-дефектолога, вихователів (класного керівника, вчителів предметів).

5. Відвідувати заняття (уроки), виховні та корекційно-розвиткові заняття.

6. Допомогати вихователю (вчителю):

- в оформленні наочності, підготовці дидактичного матеріалу;
- у проведенні виховних, навчальних, корекційно-розвиткових занять;
- у виконанні доручень педагогів.

Обов'язки керівника практики від кафедри

- контролює кількість здобувачів вищої освіти, які проходять практику;

- розробляє тематику індивідуальних завдань на практику, що сприяють формуванню компетентностей, та видає їх здобувачам вищої освіти;

- узгоджує з керівником практики від бази практики індивідуальні завдання з урахуванням особливостей бази практики;

- до початку практики проводить із здобувачами вищої освіти інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформляє відповідні документи;

- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за місцями практики;

- бере участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових конференціях з питань практики;

- відстежує своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;

- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;

- забезпечує спільно з керівником практики від бази практики високу якість її проходження згідно з програмою;

- контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів вищої освіти та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;

- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань, перевіряє робочу документацію;

- надає методичну допомогу студентам при підготовці до проведення занять, відвідує та оцінює залікові заходи, аналізує їх;

- проводить консультації щодо опрацювання зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;

- інформує студентів про порядок подання звітів про практику та їх захисту;

- перевіряє звітну документацію здобувачів вищої освіти;

- приймає захист звітів здобувачів вищої освіти про практику в складі

комісії, оцінює результати практики здобувачів вищої освіти, виставляє оцінки у заліковій книжці;

- здає звіти студентів про практику на кафедрі;
- готує звіт про проведення практики.

Обов'язки керівника практики від бази практики

- розподіляє здобувачів вищої освіти за робочими місцями відповідно до графіка проходження практики, забезпечує ефективність її проходження;
- забезпечує проведення інструктажу з охорони праці, протипожежної безпеки на базі практики та на робочому місці під час виконання конкретних видів робіт; ознайомлює студентів з організацією робіт на конкретному робочому місці;
- забезпечує проходження практики здобувачами вищої освіти в структурних підрозділах підприємства, організації, установи;
- забезпечує і контролює дотримання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- створює необхідні умови для оволодіння здобувачами вищої освіти новою технікою, сучасними технологіями та методами організації праці, сприяє підбору матеріалу для виконання курсових та дипломних робіт;
- оцінює якість проходження практики здобувачами вищої освіти, складає на них характеристику з відображенням у них виконання програми практики, якості професійних знань та умінь.

Відповідно до укладених угод слідкує за виконанням обов'язків від бази практики, створює умови для роботи студентів.

Правила техніки безпеки

Здобувач вищої освіти виконує правила внутрішнього розпорядку закладу та правила техніки безпеки, з якими ознайомлюється на настановній конференції.

Зміст практики

1. Участь у настановній конференції.
2. Планування власної діяльності.
3. Ознайомлення з документацією асистента вихователя (асистента вчителя).
4. Розробка щоденних планів роботи асистента протягом періоду проходження практики.
5. Ведення журналу спостереження за дитиною з ООП протягом періоду перебування на практиці.
6. Систематичне відвідування занять (уроків), корекційно-розвиткових занять, виховних заходів, спостереження за організацією режимних моментів упродовж дня.
7. Розробка конспекту корекційно-розвиткового заняття з соціально-побутового орієнтування або розвитку мовлення.
8. Проведення корекційно-розвиткового заняття.
9. Аналіз ІПР дітей з ООП.

10. Розробка конспекту одного виховного заходу з метою включення дитини з ООП у колектив ровесників.
11. Оформлення документації практики.
12. Захист практики, участь у підсумковій конференції.

Індивідуальні завдання

1. Розробити зошит взаємозв'язку асистента вчителя (вихователя) з класним керівником, вчителями предметів (вихователем), корекційним педагогом.
2. Розробити зошит взаємозв'язку, вказавши зміст та форми роботи, асистента вчителя (вихователя) з батьками дітей з особливими освітніми потребами на півріччя (подати у вигляді таблиці).

Перелік документів, які веде здобувач вищої освіти під час практики і подає на кафедру після завершення:

1. Щоденник практики.
2. Щоденні плани роботи асистента на період проходження практики.
3. Журнал спостереження за однією дитиною з ООП протягом періоду перебування на практиці.
4. Конспект корекційно-розвиткового заняття з соціально-побутового орієнтування або розвитку мовлення.
5. Конспект одного виховного заходу з метою включення дитини з ООП у колектив ровесників.
6. Звіт про проходження практики.
7. Характеристика практиканта, написана керівником і засвідчена печаткою навчального закладу.

Вимоги до звіту про практику

Звіт про проходження виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної та загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням на посаді асистента вчителя має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань практики. Орієнтовна схема звіту має містити такі структурні елементи:

- I. Загальні відомості про проходження практики.
 1. Прізвище, ім'я, по батькові асистента вихователя (вчителя), група (клас), де працює асистент.
 2. Спостереження за роботою асистента вихователя (вчителя), ознайомлення з його документацією (загальні враження).
 3. Звіт про відвідування:
 - а) занять (уроків);
 - б) корекційно-розвиткових занять; в) виховних заходів.
 4. Звіт про проведення корекційно-розвиткового заняття.
 5. Оволодіння уміннями та навичками проведення роботи.
- II. Висновки.
 1. Враження від практики.

2. Позитивне в організації та проходженні практики.
3. Труднощі, що виникли під час проходження практики, пропозиції щодо шляхів їх подолання.

Критерії оцінювання результатів практики та визначення рівня Програмні результати навчання (2, 3, 5, 10, 11, 12, 14, 16, 17):

ПРН 2 – Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

ПРН 3 – Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН 5 – Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН 10 – Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

ПРН 11 – Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН 12 – Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

ПРН 14 – Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

ПРН 16 – Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

ПРН 17 – Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

Підсумки практики оцінюються диференційованим заліком за 100-бальною системою.

100-90 балів (рівень А). Студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. На захисті практики допустив незначні помилки під час відповіді на запитання, що не впливають на розуміння навчального матеріалу та вміння ним оперувати. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно».

89-82 бали (рівень В). Студент підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому вони мають незначні неточності, які не впливають на загальну структуру; є незначні недоліки при підготовці звіту; у відповідях на запитання на захисті практики спостерігаються часткове нерозуміння матеріалу, труднощі при оперуванні ним. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно».

81-75 балів (рівень С). Студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому є недоліки у звітній документації; у відповідях на запитання спостерігаються часткове не усвідомлення матеріалу, труднощі оперування ним. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно» або «добре».

76-67 балів (рівень D). Студент підготував усі необхідні матеріали практики. При оформленні звітної документації спостерігаються помилки, що впливають на правильність структури занять, недотримання методики проведення; у щоденнику недостатньо спостережень, висновків про проведення занять з учнями; зміст звіту недостатньо аргументований; у відповідях на запитання відчувається недостатній рівень знань. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «добре».

66-60 балів (рівень E). Студент підготував усі необхідні матеріали практики, проте є суттєві зауваження щодо якості їхнього оформлення; спостерігаються помилки, які вказують на недостатнє усвідомлення завдань практики; щоденник, звіт та конспекти занять оформлені неправильно; у відповідях на запитання спостерігаються помилки, що свідчать про значні прогалини у знаннях. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики має позитивну оцінку.

65 і менше балів (рівень F). Студент підготував частину матеріалів практики, при оформленні яких спостерігаються грубі помилки, які вказують на нерозуміння завдань практики, порушення методики проведення занять; неправильно оформлені щоденник, звіт, конспекти занять; при відповіді на запитання допускаються грубі помилки, що свідчать про нерозуміння навчального матеріалу. Характеристика керівника від бази практики має позитивну оцінку, проте у ній є зауваження щодо проходження практики даним студентом.

Порядок підбиття підсумків практики

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики. Форма звітності здобувача вищої освіти про проходження практики - письмовий звіт.

Письмовий звіт разом з іншими документами, що передбачені робочою програмою практики, подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики, висновки і пропозиції тощо. Вимоги до оформлення звіту визначаються робочою програмою практики.

Щоденник є частиною звіту студента. Враховуючи специфіку проведення практики, кафедри можуть розробляти окрему форму щоденника. Звіт підписує здобувач вищої освіти, підписує та оцінює безпосередній керівник від бази практики, члени комісії з захисту звітів про проходження практики.

Звітні матеріали практики здобувачів вищої освіти (щоденник, звіт, характеристика тощо) зберігаються на кафедрах впродовж трьох років.

Звіт з практики захищають здобувачі вищої освіти в комісії, призначеній завідувачем кафедри, факультетським керівником практики. До складу комісії входять керівники практики від кафедр університету і, за можливості, від бази практики, а також викладачі дисциплін фахової підготовки.

Комісія оцінює результати практики здобувачів вищої освіти у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів вищої освіти на базах практики в останні дні її проходження або в університеті впродовж двох тижнів навчальних занять після завершення практики.

Підбиття результатів практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених робочою програмою практики. За наслідками звіту та його обговорення студент одержує диференційований залік.

Оцінка за практику вноситься до відомості обліку успішності здобувача вищої освіти, залікової книжки/індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти за підписом голови комісії.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надано право на проходження практики повторно. Здобувач вищої освіти, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відраховується з Університету. Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав оцінку «не зараховано»/«незадовільно» за результатами захисту звіту з практики, відраховується з Університету за невиконання навчального плану.

Підсумки кожної практики обговорюють на засіданнях кафедри, а загальні підсумки практики – на вчених радах факультетів не менше одного разу впродовж навчального року.

Література

1. Асистент учителя в інклюзивному класі : навчально-методичний посібник / Н.М.Дятленко, Н.З.Софій, О.В.Мартинчук, Ю.М.Найда, під заг. ред. М.Ф. Войцехівського. К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
2. Миронова С. П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Астон, 2020. 176 с.
3. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.
4. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
5. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2018.

3. ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА ПОСАДІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Мета практики: поглиблення логопедичних та психолого-педагогічних знань про особливості роботи вчителя-логопеда закладу дошкільної освіти та формування навичок практичної, діагностичної, корекційно-розвивальної та навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку, а також формування навичок роботи у команді супроводу дітей з порушеннями мовлення в умовах закладу дошкільної освіти.

Завдання практики:

1. Включити здобувача вищої освіти в основні види практичної діяльності вчителя-логопеда
2. Провести уточнення, закріплення і збагачення знань, отриманих під час вивчення освітніх компонентів.
3. Застосовувати теоретико-методологічні знання в галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта, а також суміжних спеціальностей з метою організації практичної роботи на посаді вчителя-логопеда з дітьми з порушеннями мовлення різної етіології і патогенезу.
4. Апробувати і реалізувати під час практичної діяльності з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення отримані теоретичні знання, уміння і навички під час вивчення освітніх компонентів, які формують освітньо-професійну програму і відображені в навчальному плані.
5. Організувати і проводити логопедичне обстеження дітей дошкільного віку, аналізувати його результати і діагностувати виявлені відхилення в розвитку мовлення.
6. Здійснювати перспективне і поточне планування логопедичної роботи (перспективний план логопедичної роботи з групою, плани окремих фронтальних й індивідуальних занять) в групах, закладу, в яких перебувають діти з порушеннями мовлення різного типу (для дітей із загальним недорозвитком мовлення (надалі – ЗНМ), із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення (надалі – ФФНМ), фонетичним недорозвитком мовлення (надалі – ФНМ).
7. Визначати і реалізовувати у взаємозв'язку навчально-виховні, корекційні, розвиваючі і реабілітаційні завдання використовуючи різноманітні психолого-педагогічні підходи з урахуванням індивідуальних і типологічних особливостей розвитку дітей з порушеннями мовлення.
8. Проводити методично правильний і обґрунтований вибір вербального і невербального матеріалу, наочних і роздаткових матеріалів, сучасних комп'ютерних, технічних та інших засобів навчання, які використовуються під час організації роботи з дітьми дошкільного віку з типовим розвитком і мовленнєвими порушеннями; самостійно добирати, виготовляти і використовувати демонстраційний та роздатковий дидактичний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних та типологічних особливостей дітей з

порушеннями мовлення.

9. Опанувати прийомами організації спільної командної роботи з психологом, вихователями, музичним керівником, фізичним реабілітологом і іншими фахівцями закладів освіти, а також батьками дітей; розробляти програму індивідуального розвитку дитини з урахуванням наявних у неї порушень мовленнєвого розвитку.

10. Навчати батьків дітей з мовленнєвими порушеннями окремим корекційним прийомом і добирати адекватні методичні прийоми, які вони можуть використовувати з метою проведення роботи в домашніх умовах для подолання мовленнєвих порушень у власних дітей.

11. Пропагувати логопедичні знання серед спеціалістів, вихователів і батьків дітей, які навчаються в закладі дошкільної освіти, сприяти підвищенню їх психолого-педагогічної компетенції.

Базами проходження виробничої практики на посаді вчителя-логопеда здобувачів вищої освіти є дошкільні заклади, у яких виховуються діти з мовленнєвими порушеннями.

Розподіл студентів на практику проводиться з урахуванням замовлень на підготовку спеціалістів і їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання. Студенти можуть самостійно (узгоджуючи з факультетським керівником та провідним фахівцем) підбирати для себе місце проходження практики. Якщо його умови достатні для виконання запланованих робіт, установу використовують як базову для здійснення практичної діяльності.

Компетентності, які мають бути сформовані у здобувача вищої освіти під час проходження практики

Відповідно до ОПП спеціальності:

Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (4, 8, 9, 10):

ЗК 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8 Здатність працювати в команді.

ЗК 9 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 10 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності (3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 16):

СК 3 Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК 4 Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних

можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК 5 Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК 6 Здатність реалізовувати персоналізовані підходи у процесі надання послуг раннього втручання (відповідно до обраної спеціалізації).

СК 8 Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК 9 Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК 11 Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК 13 Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК 14 Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК 16 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Терміни проходження практики: виробнича педагогічна практика в закладах дошкільної та загальної середньої освіти на посаді вчителя-логопеда передбачає 9 кредитів (270 год.), триває протягом 6 тижнів, завершується диференційованим заліком.

Організація проведення практики: наказ про проведення практики готує методист з практики, організацію та контроль за проведенням практики здійснює керівник практики. Під час настановної конференції здобувачі вищої освіти одержують завдання практики, методичні рекомендації щодо її проходження. Протягом проходження практики здобувачі вищої освіти мають змогу одержувати консультації у керівника практики. Захист практики відбувається на підсумковій конференції.

Обов'язки здобувачів вищої освіти на практиці

1. Дотримуватися режиму закладу освіти та його вимог.
2. Брати активну участь у настановній та підсумковій конференціях.
3. Ознайомитися з роботою вчителя-логопеда в логопедичних групах.
4. Брати активну участь у роботі вчителя-логопеда.
5. Відвідувати та самостійно проводити корекційні заняття, виховні та розвиткові.
6. Виконувати завдання вчителя-логопеда дошкільного закладу:
– в оформленні наочності, підготовці дидактичного матеріалу;

- у проведенні виховних, навчальних, корекційно-розвиткових занять;
- у виконанні доручень педагогів.

Обов'язки керівника практики від кафедри

- контролює кількість здобувачів вищої освіти, які проходять практику;
- розробляє тематику індивідуальних завдань на практику, що сприяють формуванню компетентностей, та видає їх здобувачам вищої освіти;
- узгоджує з керівником практики від бази практики індивідуальні завдання з урахуванням особливостей бази практики;
- до початку практики проводить із здобувачами вищої освіти інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформляє відповідні документи;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за місцями практики;
- відстежує своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;
- забезпечує спільно з керівником практики від бази практики високу якість її проходження згідно з програмою;
- контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів вищої освіти та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань, перевіряє робочу документацію;
- надає методичну допомогу студентам при підготовці до проведення занять, відвідує та оцінює залікові заходи, аналізує їх;
- перевіряє звітну документацію здобувачів вищої освіти;
- приймає захист звітів здобувачів вищої освіти про практику в складі комісії, оцінює результати практики здобувачів вищої освіти, виставляє оцінки у залікові книжки;
- здає звіти студентів про практику на кафедру;
- готує звіт про проведення практики.

Обов'язки керівника практики від баз практики

- забезпечує проходження практики здобувачами вищої освіти в структурних підрозділах підприємства, організації, установи;
- забезпечує і контролює дотримання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- створює необхідні умови для оволодіння здобувачами вищої освіти новою технікою, сучасними технологіями та методами організації праці, сприяє підбору матеріалу для виконання курсових та дипломних робіт;
- оцінює якість проходження практики здобувачами вищої освіти, складає на них характеристику з відображенням у них виконання програми практики, якості професійних знань та умінь.

Відповідно до укладених угод слідкує за виконанням обов'язків від бази практики, створює умови для роботи студентів.

Правила техніки безпеки

Здобувач вищої освіти виконує правила внутрішнього розпорядку закладу та правила техніки безпеки, з якими ознайомлюється на настановній конференції.

Зміст практики

Робочий день здобувача вищої освіти під час проходження логопедичної практики в закладах дошкільної освіти практики триває 6 годин. Початок і закінчення робочого дня узгоджується з вихователями груп, в яких він буде працювати, з логопедом та керівництвом закладу дошкільної освіти і складається відповідно до графіку роботи логопеда. Він включає в себе 4 години щоденної освітньої роботи з вихователями у групах або з логопедом і решти 2-х годин до або після роботи вчителя-логопеда у групах з підготовки, розробки і тренування у проведенні відповідних занять. Протягом цих 2-х годин здобувач-практикант проводить спостереження за дітьми з типовим розвитком і з порушеннями мовлення, виконує окремі завдання практики, проводить дослідження, які можна використовувати у процесі написання курсової роботи, наукової статті та інші види робіт відповідно до індивідуального планування. Щоденний зміст виконаної роботи фіксується практикантом у щоденнику логопедичної практики. Здобувачі-практиканти розподіляються по базових закладах дошкільної та загальної середньої освіти з урахуванням кількості груп чи класів та в кількості не більше 3-х осіб.

У перші дні проходження практики здобувачі вищої освіти знайомляться з графіком роботи закладу дошкільної освіти, розкладом занять, режимом дня закладу, після чого складають індивідуальні плани проходження практики та узгоджують їх з вихователями, вчителем-логопедом закладу і керівником практики від закладу вищої освіти.

Під час проходження практики здобувачі вищої освіти практично знайомляться з різними типами закладів дошкільної освіти, у яких можуть перебувати діти з порушеннями мовлення різної етіології та патогенезу: з фонетико-фонетичним недорозвиненням мовлення, з загальним недорозвиненням мовлення, з комплексними порушеннями, де однією із особливостей розвитку виступає недорозвинення мовленнєвої функції первинного або вторинного характеру. Під час перебування у закладі дошкільної освіти вони спостерігають за роботою вчителя-логопеда, вихователів дитячих груп, фахівців психологічного і медичного профілю, інших спеціалістів і керівників, готують та проводять пробні і контрольні логопедичні заняття і заняття з розвитку мовлення, формування уявлень про навколишній світ та заняття з формування початкових математичних уявлень.

За період проходження практики здобувачі вищої освіти відвідують такі заняття: ознайомлення з довкіллям, розвиток мовлення, заняття з ігрової, трудової, образотворчої, суспільно-корисної діяльності, виховні заходи, а також планують та проводять такі заняття під спостереженням і керівництвом фахівців

закладів дошкільної освіти. Вони працюють над виготовленням роздаткового дидактичного матеріалу, наочних посібників, демонстраційних матеріалів для проведення самостійних корекційних і освітніх занять та надають допомогу фахівцям відповідного профілю закладу дошкільної освіти. Вони також готують матеріали для проведення тематичних бесід з батьками, які виховують дітей з порушеннями мовлення і проводять з ними консультації за відповідно розробленими і підготовленими темами під керівництвом та у присутності вчителя-логопеда.

Структура практики

1- й етап – підготовчий. Він передбачає організацію і проведення настановної конференції та розробку індивідуального плану роботи для проходження практики здобувачами вищої освіти. Під час проведення конференції здобувачі вищої освіти, які направляються на практику в заклади дошкільної освіти знайомляться з особливостями її проходження, її метою і завданнями, змістом практичної роботи, отримують від керівника практики вказівки щодо підготовки необхідної звітної документації практики та вимоги щодо її оформлення, отримують у разі необхідності консультації від методиста з питань організації власної індивідуальної роботи, розподіляються у базові заклади дошкільної освіти.

2- й етап – основний. Він включає в себе знайомство з навчально-виховною, логопедичною та корекційно-реабілітаційною роботою закладу дошкільної освіти, вивчення контингенту вихованців, особливостями проведення режимних моментів, вивчення документації закладу стосовно організації в ньому освітнього процесу, корекційно-розвивального і реабілітаційного напрямків його діяльності, проведення спостереження за роботою вчителя-логопеда, музичного керівника, вихователя, корекційного педагога і психолога, за поведінкою та її особливостями у дітей під час занять. На цьому етапі передбачено проведення щоденних пробних і контрольних логопедичних занять, підготовку матеріалів і написання психолого-педагогічної характеристики на дитину, проведення занять з розвитку мовлення, ознайомлення з довкіллям, занять з малювання, ручної праці, аплікації або ліплення. Також цей етап включає в себе знайомство з документацією, яку веде вчитель-логопед.

3- й етап – заключний. Підведення підсумків практики, оформлення звітної документації, обговорення її результатів, підготовка звіту, участь у підсумковій конференції за результатами проходження практики, отримання диференційованого заліку.

Індивідуальні завдання

1. Вивчити і описати умови діяльності логопедичної групи спеціального дошкільного навчального закладу.

2. Підготувати матеріали для психолого-педагогічного обстеження дитини з тяжким порушенням мовлення з обґрунтованим вибором методик і стимульованого матеріалу.

3. Вивчити і проаналізувати види планування навчально-виховної роботи в логопедичній групі закладу.
4. Вивчити і описати умови та способи організації навчально-виховного процесу в логопедичній групі спеціального дошкільного навчального закладу.
5. Вивчити і проаналізувати освітнє середовище закладу (матеріальні, кадрові ресурси) згідно вимог, визначених у літературі.
6. Вивчити, проаналізувати і описати особливості міждисциплінарної взаємодії різних фахівців (вихователя, помічника вихователя, логопеда, психолога, музичного керівника, інструктора з фізичного виховання, тощо) в логопедичній групі спеціального дошкільного навчального закладу.
7. Визначити і описати роль і місце кожного фахівця в забезпеченні корекційно спрямованого навчально-виховного процесу в логопедичній групі спеціального дошкільного навчального закладу.
8. Вивчити, проаналізувати і описати психолого-педагогічні особливості взаємодії вихователя, помічника вихователя та логопеда з сім'єю.
9. Конспекти проведених індивідуальних консультації з батьками.
10. Конспект доповіді на методичному об'єднанні вчителів-логопедів.
11. Оформлення логопедичного стенду.
12. Презентації з логопедичними іграми та вправами.

Перелік документів, які веде здобувач вищої освіти під час практики і подає на кафедру після завершення:

Після завершення терміну проходження практики студент здає методисту від ВНЗ такі матеріали:

1. Щоденник логопедичної практики, завірений печаткою закладу, підписами керівництва закладу та логопеда, у якому відображені щоденні записи спостережень та безпосередньої роботи студента (вимоги до ведення щоденника).
2. Заповнені мовленнєві картки на 2-х дітей (з різними мовленнєвими порушеннями).
3. Психолого-педагогічну характеристику на 1 дошкільника з порушенням мовлення.
4. Два розгорнутих плани-конспекти контрольних фронтальних логопедичних заняття, завірених підписом логопеда закладу з рекомендованою ним оцінкою та підписом методиста.
5. Два розгорнутих плани-конспекти контрольних індивідуальних логопедичних заняття, завірених підписом логопеда закладу з рекомендованою ним оцінкою та підписом методиста.
6. Конспекти контрольних занять і виховного заходу, завірених підписом логопеда закладу, підписом вихователя з рекомендованою ним оцінкою та підписом методиста.
7. Конспект контрольного заняття з математики, конспект заняття з мовлення, малювання, аплікації чи ліплення, завірений підписом вихователя закладу з рекомендованою ним оцінкою та підписом методиста.
8. По одному протоколу обговорення контрольних логопедичних (фронтального, індивідуального) занять за участю і підписами інших студентів-

практикантів, вчителя-логопеда та керівництва закладу, методиста.

9. Наочний посібник (виготовлену логопедичну гру).

10. Характеристику на студента-практиканта з рекомендованою оцінкою, складену вчителем-логопедом закладу, завірену його підписом і печаткою закладу дошкільної освіти.

11. Звіт студента-практиканта про проходження практики, завірений його підписом та підписом керівника від закладу.

Вимоги до звіту про практику

Звіт про проходження виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної та загальної середньої освіти на посаді вчителя-логопеда має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань практики.

Орієнтовна схема звіту має містити такі структурні елементи:

1. Загальні відомості про базовий заклад практики, терміни проходження практики.

2. Характеристика обсягу робіт відповідно до передбачених програмою практики завдань. Особливості виконання завдань. Власні враження від якості виконання завдань (чи труднощів у виконанні). Перелік самостійно ініційованих видів робіт.

3. Кількість відвіданих занять (уроків), кількість самостійно проведених занять (уроків).

4. Характер допомоги вчителям-логопедам (підготовка до проведення занять, посильна участь у проведенні занять; виготовлення наочності тощо).

5. Визначення набутих під час практики знань, умінь, навичок; характеристика процесу збагачення власного досвіду (організація і проведення корекційної, розвивальної, навчальної, виховної, методичної роботи, розвитку умінь встановлювати контакт з дітьми, проведення спостережень за ними тощо).

6. Результативність практики. Виявлені недоліки в організації і проведенні практики; пропозиції щодо покращення організації та проведення практики.

Критерії оцінювання результатів практики та визначення рівня сформованості компетентностей

Програмні результати навчання:

ПРН 4 – Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

ПРН 6 – Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН 8 – Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

ПРН 10 – Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо),

реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

ПРН 12 – Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

ПРН 15 – Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

ПРН 16 – Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

ПРН 17 – Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

Підсумки практики оцінюються диференційованим заліком за 100-бальною системою.

100-90 балів (рівень А). Студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. На захисті практики допустив незначні помилки під час відповіді на запитання, що не впливають на розуміння навчального матеріалу та вміння ним оперувати. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно».

89-82 бали (рівень В). Студент підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому вони мають незначні неточності, які не впливають на загальну структуру; є незначні недоліки при підготовці звіту; у відповідях на запитання на захисті практики спостерігаються часткове нерозуміння матеріалу, труднощі при оперуванні ним. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно».

81-75 балів (рівень С). Студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому є недоліки у звітній документації; у відповідях на запитання спостерігаються часткове не усвідомлення матеріалу, труднощі оперування ним. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно» або «добре».

76-67 балів (рівень D). Студент підготував усі необхідні матеріали практики. При оформленні звітної документації спостерігаються помилки, що впливають на правильність структури занять, недотримання методики проведення; у щоденнику недостатньо спостережень, висновків про проведення занять з учнями; зміст звіту недостатньо аргументований; у відповідях на запитання відчувається недостатній рівень знань. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «добре».

66-60 балів (рівень E). Студент підготував усі необхідні матеріали практики, проте є суттєві зауваження щодо якості їхнього оформлення; спостерігаються помилки, які вказують на недостатнє усвідомлення завдань практики; щоденник, звіт та конспекти занять оформлені неправильно; у відповідях на запитання спостерігаються помилки, що свідчать про значні

прогалини у знаннях. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики має позитивну оцінку.

65 і менше балів (рівень F). Студент підготував частину матеріалів практики, при оформленні яких спостерігаються грубі помилки, які вказують на нерозуміння завдань практики, порушення методики проведення занять; неправильно оформлені щоденник, звіт, конспекти занять; при відповіді на запитання допускаються грубі помилки, що свідчать про нерозуміння навчального матеріалу. Характеристика керівника від бази практики має позитивну оцінку, проте у ній є зауваження щодо проходження практики даним студентом.

Порядок підбиття підсумків практики

Результати логопедичної практики первинно обговорюються студентами-практикантами за участю логопеда та керівництва освітнього закладу за місцем її проходження.

Підведення підсумків практики проводяться на заключній конференції, присвяченій захисту логопедичної практики.

Матеріали логопедичної практики (звітна документація) подаються методисту для перевірки після закінчення терміну проходження практики протягом наступного тижня. На захисті практики методистом виставляється диференційований залік. Оцінювання відбувається з урахуванням якості виконання завдань практики, ставлення до педагогічної діяльності, дисциплінованості та самостійності студента, систематичності в роботі, відгуку вчителя-логопеда закладу та педагогічного колективу, правильності оформлення звітної документації.

Підбиття результатів практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених робочою програмою практики. За наслідками звіту та його обговорення студент одержує диференційований залік.

Оцінка за практику вноситься до відомості обліку успішності здобувача вищої освіти, залікової книжки/індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти за підписом голови комісії.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надано право на проходження практики повторно. Здобувач вищої освіти, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відраховується з Університету. Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав оцінку «не зараховано»/«незадовільно» за результатами захисту звіту з практики, відраховується з Університету за невиконання навчального плану.

Підсумки кожної практики обговорюють на засіданнях кафедри, а загальні підсумки практики - на вчених радах факультетів не менше одного разу впродовж навчального року.

Література

1. Логопедична допомога в системі освіти України / І.В. Сергеева, С.Д. Яковлева, Херсон: Вид-во «Обрії», 2019. 87 с.

2. Наказ Про затвердження Порядку надання логопедичних послуг в системі освіти від 11.10. 2020 р.

3. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). 2021. URL : <http://surl.li/twzbye>

4. Ткач О.М. Логопедична практика. Керівництво з організації, виконання та захисту практики в закладах дошкільної, середньої та вищої освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ПП «Аксіома», 2018. 144 с.

4. ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ, НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАКЛАДАХ НА ПОСАДІ ВЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА

Мета практики – навчити студентів працювати з учнями з порушеннями інтелектуального розвитку початкових і старших класів, провести перевірку готовності виконувати роботу вчителя і вихователя в цих класах.

Завдання практики

1. Знайомство зі школою, дирекцією, вчителями.
2. Складання індивідуальних планів роботи з учнями початкових і старших класів, їх узгодження з класним керівником і методистом.
3. Участь у всіх навчально-виховних заходах, запланованих у річному плані школи.
4. Ведення щоденника практики.
5. Вивчення особливостей дистанційного навчання.
6. Надання допомоги вчителям предметів в організації та проведенні уроків, консультацій, корекційної допомоги учням, які мають комплексні порушення.
7. Написання конспектів та проведення необхідної кількості пробних та п'яти контрольних уроків: з української мови, української літератури, математики, історії України / вступу до історії України та громадянської освіти / правознавства, інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» / географії чи фізики і хімії в побуті (з української мови, літературного читання, математики, я досліджую світ, трудового навчання або мистецтва за умови проходження практики у початковій школі).
8. Аналіз особових справ учнів та написання психолого-педагогічної характеристики на дитину.
9. Аналіз контрольних уроків інших студентів-практикантів.
10. Вивчення досвіду батьків дітей з інтелектуальними порушеннями (складними порушеннями розвитку) щодо надання дітям ранньої корекційної допомоги.
11. Складання звіту про проходження практики.

Базами проходження виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти, навчально-реабілітаційних закладах на посаді вчителя-дефектолога є заклади загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку та навчально-реабілітаційні центри.

Компетентності, які мають бути сформовані у здобувача вищої освіти під час проходження практики

Відповідно до ОПП спеціальності:

Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (2, 4, 6, 8, 9, 10):

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

- Здатність працювати в команді.

- Здатність до міжособистісної взаємодії.

- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності (3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 16):

- Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

- Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

- Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

- Здатність реалізовувати персоналізовані підходи у процесі надання послуг раннього втручання (відповідно до обраної спеціалізації).

- Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

- Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

- Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому

рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

- Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Терміни проходження практики

Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти, навчально-реабілітаційних закладах на посаді вчителя-дефектолога передбачає 6 кредитів (180 год.), триває протягом 4 тижнів. Практика згідно з навчальним планом завершується диференційованим заліком.

Організація проведення практики: наказ про проведення практики готує методист з практики, організацію та контроль за проведенням практики здійснює керівник практики. Під час настановної конференції здобувачі вищої освіти одержують завдання практики, методичні рекомендації щодо її проходження. Протягом проходження практики здобувачі вищої освіти мають змогу одержувати консультації у керівника практики. Захист практики відбувається на підсумковій конференції.

Обов'язки здобувачів вищої освіти на практиці

1. Дотримуватися режиму закладу освіти та його вимог.
2. Брати активну участь у настановній та підсумковій конференціях.
3. Ознайомитися з роботою вчителів-дефектологів, вихователів.
4. Спостерігати за діяльністю вчителів-дефектологів, вихователів.
5. Відвідувати уроки, виховні заходи.
6. Надавати допомогу вчителю та вихователю:
 - в оформленні наочності, підготовці дидактичного матеріалу;
 - у проведенні виховних, навчальних занять з учнями;
 - у виконанні доручень педагогів.

Обов'язки керівника практики від кафедри

- контролює кількість здобувачів вищої освіти, які проходять практику;
- розробляє тематику індивідуальних завдань на практику, що сприяють формуванню компетентностей та видає їх здобувачам вищої освіти;
- узгоджує з керівником практики від бази практики індивідуальні завдання з урахуванням особливостей бази практики;
- до початку практики проводить із здобувачами вищої освіти інструктаж з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформляє відповідні документи;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за місцями практики;
- бере участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових

конференціях з питань практики;

- відстежує своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;
- забезпечує спільно з керівником практики від бази практики високу якість її проходження згідно з програмою;
- контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів вищої освіти та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань, перевіряє робочу документацію;
- надає методичну допомогу студентам при підготовці до проведення занять, відвідує та оцінює залікові заходи, аналізує їх;
- проводить консультації щодо опрацювання зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує студентів про порядок подання звітів про практику та їх захисту;
- перевіряє звітну документацію здобувачів вищої освіти;
- приймає захист звітів здобувачів вищої освіти про практику в складі комісії, оцінює результати практики здобувачів вищої освіти, виставляє оцінки у залікові книжки;
- здає звіти студентів про практику на кафедру;
- готує звіт про проведення практики.

Обов'язки керівника практики від баз практики

- розподіляє здобувачів вищої освіти за робочими місцями відповідно до графіка проходження практики, забезпечує ефективність її проходження;
- забезпечує проведення інструктажу з охорони праці, протипожежної безпеки на базі практики та на робочому місці під час виконання конкретних видів робіт; ознайомлює студентів з організацією робіт на конкретному робочому місці;
- забезпечує проходження практики здобувачами вищої освіти в структурних підрозділах підприємства, організації, установи;
- забезпечує і контролює дотримання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- створює необхідні умови для оволодіння здобувачами вищої освіти новою технікою, сучасними технологіями та методами організації праці, сприяє підбору матеріалу для виконання курсових та дипломних робіт;
- оцінює якість проходження практики здобувачами вищої освіти, складає на них характеристику з відображенням у них виконання програми практики, якості професійних знань та умінь.

Відповідно до укладених угод слідкує за виконанням обов'язків від бази практики, створює умови для роботи студентів.

Правила техніки безпеки

Здобувач вищої освіти виконує правила внутрішнього розпорядку закладу та правила техніки безпеки, з якими ознайомлюється на настановній конференції.

Зміст практики

1. Участь у настановній конференції.
2. Знайомство зі школою, дирекцією, вчителями.
3. Складання індивідуальних планів роботи з учнями початкових і старших класів, їх узгодження з класним керівником і методистом.
4. Участь у всіх навчально-виховних заходах, запланованих у річному плані школи.
5. Ведення щоденника практики.
6. Вивчення особливостей дистанційного навчання.
7. Надання допомоги вчителям предметів в організації та проведенні уроків, консультацій, корекційної допомоги учням, які мають комплексні порушення.
8. Написання конспектів та проведення необхідної кількості пробних та п'яти контрольних уроків: з української мови, української літератури, математики, історії України / вступу до історії України та громадянської освіти / правознавства, інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» / географії чи фізики і хімії в побуті (з української мови, літературного читання, математики, я досліджую світ, трудового навчання або мистецтва за умови проходження практики у початковій школі).
9. Аналіз особових справ учнів та написання психолого-педагогічної характеристики на дитину.
10. Аналіз контрольних уроків інших студентів-практикантів.
11. Вивчення досвіду батьків дітей з інтелектуальними порушеннями (складними порушеннями розвитку) щодо надання дітям ранньої корекційної допомоги.
12. Складання звіту про проходження практики.
13. Оформлення документації практики.
14. Захист практики, участь у підсумковій конференції.

Індивідуальні завдання

1. Розробити план роботи класного керівника з батьками дітей з інтелектуальними порушеннями на півріччя.
2. Підготувати методичне повідомлення на класні батьківські збори (тема на вибір).

Перелік документів, які веде здобувач вищої освіти під час практики і подає на кафедру після завершення:

1. Щоденник педагогічної практики, в якому повинно бути відображено роботу студента протягом кожного дня перебування в школі.
2. П'ять розгорнутих планів-конспектів контрольних уроків з підписом вчителя і оцінкою з таких навчальних дисциплін: з української мови, української

літератури, математики, історії України / вступу до історії України та громадянської освіти / правознавства, інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» / географії чи фізики і хімії в побуті (з української мови, літературного читання, математики, я досліджую світ, трудового навчання або мистецтва за умови проходження практики у початковій школі).

3. 1 аналіз контрольного уроку інших студентів-практикантів.
4. Психолого-педагогічну характеристику на дитину.
5. Звіт про проходження педагогічної практики.
6. Характеристику на студента-практиканта, яка обговорювалась на засіданні педагогічної ради школи, з оцінкою виконаної роботи і підписом директора або завуча школи, завірену печаткою школи.
7. Підведення підсумків педагогічної практики.

Вимоги до звіту про практику

Звіт про проходження виробничої фахової педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти на посаді вчителя-дефектолога має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань практики. Орієнтовна схема звіту має містити такі структурні елементи:

- I. Загальні відомості про проходження практики.
 1. Прізвище, ім'я, по батькові вчителів-дефектологів, вихователів, клас, за яким закріплений студент.
 2. Спостереження за роботою вчителів-дефектологів, вихователів, ознайомлення з їхньою документацією (загальні враження).
 3. Звіт про відвідування:
 - а) уроків вчителів та студентів-практикантів; б) виховних заходів.
 3. Звіт про проведення уроків.
 4. Оволодіння уміннями та навичками проведення уроків.
 5. Звіт про вивчення досвіду батьків дітей з інтелектуальними порушеннями (складними порушеннями розвитку) щодо надання дітям ранньої корекційної допомоги.
- II. Висновки.
 1. Враження від практики.
 2. Позитивне в організації та проходженні практики.
 3. Труднощі, що виникли під час проходження виробничої фахової педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти на посаді вчителя-дефектолога, пропозиції щодо шляхів їх подолання.

Критерії оцінювання результатів практики та визначення рівня сформованості компетентностей

Програмні результати навчання (2, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 15, 16, 17):

ПРН 2 – Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

ПРН 4 – Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

ПРН 5 – Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН 6 – Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН 8 – Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

ПРН 10 – Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з врахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

ПРН 11 – Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

ПРН 12 – Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

ПРН 15 – Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

ПРН 16 – Приймати обґрунтовані рішення з врахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

ПРН 17 – Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

Підсумки практики оцінюються диференційованим заліком за 100-бальною системою.

100-90 балів (рівень А). Студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. На захисті практики допустив незначні помилки під час відповіді на запитання, що не впливають на розуміння навчального матеріалу та вміння ним оперувати. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно».

89-82 бали (рівень В). Студент підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому вони мають незначні неточності, які не впливають на загальну структуру; є незначні недоліки при підготовці звіту; у відповідях на запитання на захисті практики спостерігаються часткове нерозуміння матеріалу, труднощі при оперуванні ним. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно».

81-75 балів (рівень С). Студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому є недоліки у звітній документації; у відповідях на запитання спостерігаються часткове не усвідомлення матеріалу, труднощі оперування ним. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно» або «добре».

76-67 балів (рівень D). Студент підготував усі необхідні матеріали практики. При оформленні звітної документації спостерігаються помилки, що впливають на правильність структури занять, недотримання методики проведення; у щоденнику недостатньо спостережень, висновків про проведення занять з учнями; зміст звіту недостатньо аргументований; у відповідях на запитання відчувається недостатній рівень знань. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «добре».

66-60 балів (рівень E). Студент підготував усі необхідні матеріали практики, проте є суттєві зауваження щодо якості їхнього оформлення; спостерігаються помилки, які вказують на недостатнє усвідомлення завдань практики; щоденник, звіт та конспекти занять оформлені неправильно; у відповідях на запитання спостерігаються помилки, що свідчать про значні прогалини у знаннях. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики має позитивну оцінку.

65 і менше балів (рівень F). Студент підготував частину матеріалів практики, при оформленні яких спостерігаються грубі помилки, які вказують на нерозуміння завдань практики, порушення методики проведення занять; неправильно оформлені щоденник, звіт, конспекти занять; при відповіді на запитання допускаються грубі помилки, що свідчать про нерозуміння навчального матеріалу. Характеристика керівника від бази практики має позитивну оцінку, проте у ній є зауваження щодо проходження практики даним студентом.

Порядок підбиття підсумків практики

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Форма звітності здобувача вищої освіти про проходження практики – письмовий звіт.

Письмовий звіт разом з іншими документами, що передбачені робочою програмою практики (щоденником, індивідуальним завданням, характеристикою та ін.), подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, розділи з охорони праці та техніки безпеки, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо. Вимоги до оформлення звіту визначаються робочою програмою практики.

Щоденник є частиною звіту студента. Враховуючи специфіку проведення практики, кафедри можуть розробляти окрему форму щоденника. Звіт підписує здобувач вищої освіти, підписує та оцінює безпосередній керівник від бази практики, члени комісії з захисту звітів про проходження практики.

Звітні матеріали практики здобувачів вищої освіти (щоденник, звіт, характеристика, відгуки тощо) зберігаються на кафедрах впродовж трьох років.

Звіт з практики захищають здобувачі вищої освіти в комісії, призначеній завідувачем кафедри, факультетським керівником практики. До складу комісії входять керівники практики від кафедр Університету і, за можливості, від бази

практики, а також викладачі дисциплін фахової підготовки.

Комісія оцінює результати практики здобувачів вищої освіти у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів вищої освіти на базах практики в останні дні її проходження або в Університеті впродовж двох тижнів навчальних занять після завершення практики.

Підбиття результатів практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених робочою програмою практики. За наслідками звіту та його обговорення студент одержує диференційований залік.

Оцінка за практику вноситься до відомості обліку успішності здобувача вищої освіти, залікової книжки/індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти за підписом голови комісії.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надано право на проходження практики повторно. Здобувач вищої освіти, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відраховується з Університету. Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав оцінку «не зараховано»/«незадовільно» за результатами захисту звіту з практики, відраховується з Університету за невиконання навчального плану.

Підсумки кожної практики обговорюють на засіданнях кафедри, а загальні підсумки практики - на вчених радах факультетів не менше одного разу впродовж навчального року.

Література

1. Гаврилов О.В. Липа В.О. Ляшенко О.М. Левицький В.Е. Прикладна корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. 1-4 кл. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2014. 592 с.

2. Миронова С., Чопік О. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. 2-е видання, перероблене та доповнене. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 332 с.

3. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). 2021. URL : <http://surl.li/twzbve>

4. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка, Олігофренопедагогіка. Підручник. Частина I. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 238 с.